

crepare obstrictus sit; Est hæc consuetudo Rabularum & Legulejo-
rum, qui opinionibus, non ratione, reguntur. Sufficiet, si Grotius
& reliqui ipsum eò perducant, ut quid justum injustumve sit justâ
meditatione præviâ ab invicem secernere possit.

§. 5. Facit fanè *judicium* in jurisconsulto utramque paginam,
quò si destituatur, non aliud Ens, quàm ligneum ferrum vocari po-
terit. Unde ea potissimum studia illi excolenda erunt, quibus judi-
cium acuitur; At huic scopo quàm maximè inservit juris naturalis
Doctrina. Cum nempe impossibile sit, quod omnes omninò casus
specialibus legibus determinari queant, quia sunt innumeri & jus cir-
ca eosdem per minimam quoque circumstantiam variatur; propterea
juris cultor tali quodam artificio instructus sit oportet, vi cujus lege
etiam deficiente per justam ratiocinationem & habitum interpretandi
eundem juxta analogiam juris decidere possit, nec semper ad Deciden-
tes & Consulentes, qui casus in terminis terminantibus habent, re-
currere opus habeat. Non destituuntur quidem usu suò etiam istius-
modi Autores; Verum enim verò confirmationis tantum & illustratio-
nis gratiâ adhiberi, non exscribi debent. Scilicet illi, qui manum
propriam rei admoveere dubitant, nisi aliorum humeris fulciantur, ni-
mis crassè se produnt, quod quidem pro artificibus se gerant, sed ta-
men necessariis ad artem instrumentis ipsâque artis cognitione destitu-
antur & alienis solummodò plumis superbiant. Ulpianus fanè, Papi-
nianus, Modestinus, Paulus, Marcellus & alii, quorum fragmen-
ta in Pandectas relata sunt, tot casus speciales, qui legum titulò alle-
gantur, decidere haud potuissent, si doctrina juris naturalis imbuti
non fuissent, unde etiam originem habet, quod quia Leges illæ Romanæ
maximam partem nihil aliud sunt, quàm Conclusiones ex jure univer-
sali deductæ, eadem sese Eruditos in plurimis Regionibus & Provinciis
tantoperè commendaverint, ut non parum temporis illis interpretan-
dis & in usum deducendis infumserint. Cum verò & nos hodie non
minùs, quàm illi, simus animalia rationalia, cur non & nobis ex eo-
dem fonte, ex quo illi hauserunt, haurire liceret?

§. 6. Hæc monere necessitas postulavit, quandoquidem si
ipsum jus naturæ nullum usum præberet, sed inter disciplinas incertas
atque inutiles referendum esset, & nos in delineanda ejus Historia
omnem